

Tony Allen in 2015. FOTO EPA/HUGO MARIE

Afrobeat-pionier Tony Allen overleden

PARIJS Tony Allen, drummer en architect van de afrobeat, is donderdag onverwacht overleden, vermoedelijk aan hartfalen. Hij werd 79 jaar oud.

Met zijn uiterst polyritmische drumstijl, elke ledemaat een ander ritme, gaf Tony Allen vorm aan de afrobeat. Hij combineerde ritmes uit verschillende Afrikaanse culturen met invloeden van jazzdrummers en paste die toe op zijn drumstel. „Het drumstel is ontwikkeld in Amerika, samengesteld uit verschillende percussie-instrumenten die eigenlijk uit Afrika stammen. Dat is een mooie cirkelgang”, zei hij ooit. Zijn ritmische vernieuwingen trokken ook sporen in pop en elektronische dansmuziek.

Tony Oladipo Allen werd gebo-

ren in 1940 in de Nigeriaanse hoofdstad Lagos. In de jaren zestig en zeventig was hij drummer en muzikaal leider in de band van afrobeat-voortrekker Fela Kuti. Onder andere wegens politieke onrust, die Kuti meermalen in onzachte aanraking met de Nigeriaanse autoriteiten bracht, koos Allen voor een solocarrière en verhuisde hij naar Parijs.

Hij werkte met verschillende westerse artiesten, zoals Damon Albarn (Blur), technoproducer Jeff Mills, de Nederlandse jazzgroep New Cool Collective en de bigband-uitvoering daarvan. Zijn laatste album was *Rejoice*, een samenwerking met de Zuid-Afrikaanse trompettist en bugelspeler Hugh Masakela. Die opnamen stammen uit 2010, Masakela overleed twee jaar geleden.

Samen Shaffy zingen op Bevrijdingsdag

AMSTERDAM Op 5 mei klinkt mogelijk *Zing, vecht, huil, bid, lach, werk en bewonder van Ramses Shaffy* tegelijkertijd op alle Nederlandse radiozenders.

Het idee is van Claudia de Breij. Het Nationaal Comité 4 en 5 mei en de Bevrijdingsfestivals hebben het initiatief omarmd. Het comité nodigt alle radiozenders uit om het lied om 16.55 uur uit te zenden. Ook alle beiaardiers zijn gevraagd mee te doen.

Roxeanne Hazes heeft op verzoek van het Nationaal Comité

een eigen versie van het nummer gemaakt. Nu de herdenkingsactiviteiten en -festivals niet doorgaan heeft het Nationaal Comité het land opgeroepen om met ideeën te komen.

Diverse toneelstukken die op 4 en 5 mei gepland stonden, worden op alternatieve wijze opgevoerd. Zo is bijvoorbeeld van de toneelversie van *De Aanslag* van Harry Mulisch een hoorspelversie gemaakt die na de twee minuten stilte op 4 mei in het NPO Radio 5-programma *Volgspot* zal worden uitgezonden.

‘Opium’ tijdens Oerol toch op Terschelling

WEST-TERSCHELLING Cornald Maas presenteert vanaf maandag 15 juni een week lang het tv-programma *Opium* op Oerol, kondigt AVROTROS aan.

De presentator spreekt op het eiland verschillende theatermakers en podiumkunstenaars over hun werk en hun band met het festival, dat dit jaar een alternatieve vorm krijgt.

De dagelijkse liveshow wordt gemaakt zonder publiek. Gasten zijn onder anderen rapper Ty-

phoon, cabaretière Paulien Cornelisse en singer-songwriter Jeangu Macrooy. De gasten brengen een lied ten gehore of dragen een gedicht voor. Harrie Jekkers, Ruben Terlou en Splinter Chabot hebben een vaste rol in het programma. Jekkers bezingt het leven vanaf een mooie plek op het eiland, fotograaf en natuurliefhebber Ruben Terlou legt z'n favoriete vogel vast. Programmamaker en schrijver Splinter Chabot gaat op zoek naar eilandbewoners met een groot Oerol-hart.

Elk jaar worden er op de avond van de Nationale Dodenherdenking na 20.00 uur in Nederland tegelijkertijd meer dan honderd voorstellingen gespeeld die betrekking hebben op de Tweede Wereldoorlog. Grote en kleine gezelschappen, jonge en oude acteurs doen daar aan mee. Maar nu even niet.

„Het was omschakelen”, zegt regisseur Lisa Groot Haar, die voor De Lawei in Drachten is gevraagd om met jongeren een voorstelling te maken. Het stuk zou gebaseerd worden op gesprekken die jongeren voeren met ouderen die herinneringen hebben aan de Tweede Wereldoorlog. De interviews stonden gepland, maar de jongeren mochten niet meer op bezoek.

Niks doen was voor Groot Haar geen optie. Dat gold ook voor regisseur Carlo Scheldwacht van Meeuw Jeugdtheaterschool in Leeuwarden. De repetities voor de Meeuw-voorstelling waren al halverwege. „We wisten wat we wilden en waren bezig met de verdere uitwerking ervan. Toen stond alles ineens stil”, vertelt Scheldwacht.

En wat dan? Beide regisseurs en al hun acteurs kwamen tot de conclusie ‘iets’ online te gaan doen. Scheldwacht bedacht samen met zijn ploeg online verhalen te delen in de vorm van animaties, vlogs en liedjes. De rode draad vormen spullen die zijn achtergelaten, gestolen, zoekgeraakt of teruggevonden. Het thema is onder meer geïnspireerd op het boek *Het Adres* (1957) van schrijfster Marga Minco, die vorige maand 100 jaar is geworden.

Minco, die van joodse komaf is, heeft in het boek een lijst met spullen gepubliceerd die in de oorlog zijn ‘geleend’, omdat haar familie werd afgevoerd naar concentratiekampen. De familie weet inmiddels wie de spullen hebben, maar tot op heden zijn die nog niet teruggegeven. Schrijvend en treurig, vindt Scheldwacht. Een van de voorwerpen was een stilleven met appel. In een aantal filmpjes wordt er naar verwezen.

„Gemeen hè? Wat mensen elkaar wel niet aan kunnen doen”, zegt Janne Herrema (17). Ze speelt in twee filmpjes. De ene heeft ze samen gemaakt met Josefiën Zielhuis. Janne is niet in beeld. „Ik ben een buurmeisje, een heel naar kind”, zegt ze. Janne vraagt aan het meisje, dat op het punt staat gedeporteerd te worden, of ze een tas mag hebben. Een tenniseracket; die kan het meisje immers toch niet meer gebruiken. „Oh, wat erg hè. Je voelt als kijker hoe ongemakkelijk de situatie is. En gênant ook.”

Tidde van Mourik (16) gebruikte een brief die hij van zijn grootouders kreeg als inspiratie. De brief is geschreven door de oom van zijn oma. Die was postbode en beschreef nauwgezet een fietstocht van Groningen naar Friesland – hij was er op familiebezoek geweest.

„Het ging niet nadrukkelijk over oorlog of ellende. Hij schreef door welke dorpen hij fietste en dat er een controle was en hij dus om moest rijden. Hij heeft het over leuke banden die hij plakte en oppompte en dat hij mocht overnachten bij een boer die NSB'er was. Heel maf eigenlijk”, zegt Tidde.

Hij pakte een fiets, fietspomp, deed een pet op en ging zichzelf filmen: fietsend, band plakkend en band oppompend. Hij leest fragmenten uit de brief voor. „Het was ook zo klaar, erg leuk om te doen.” De filmpjes worden drie dagen ach-

Theater na de Dam gaat online

Ze kunnen het podium niet op. Daarom bedachten acteurs en regisseurs van Meeuw Jeugdtheaterschool in Leeuwarden en De Lawei in Drachten een alternatief om Theater na de Dam op 4 mei toch door te laten gaan. Online kan heel veel, ontdekten ze.

ELISABETH POST

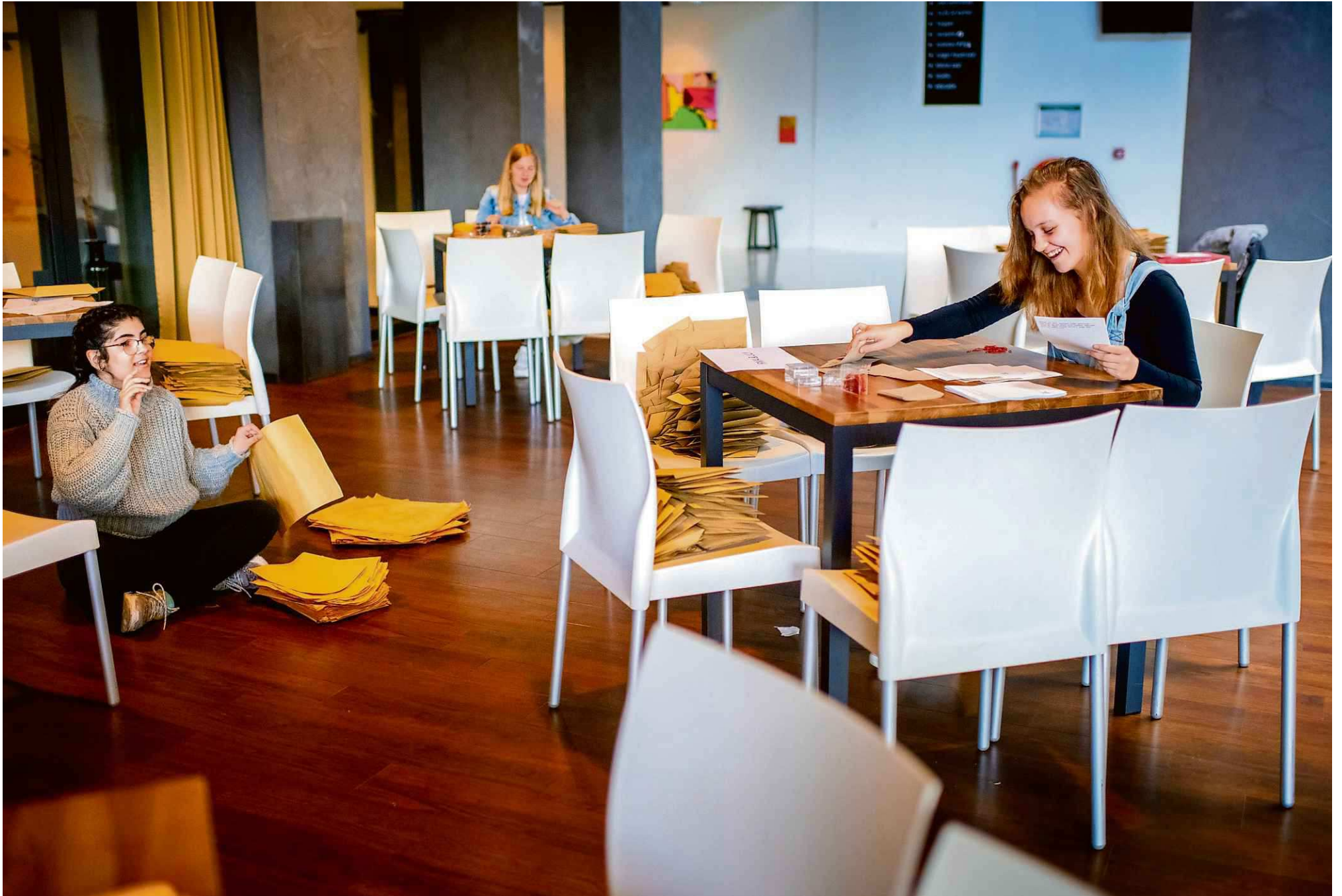
Hester Douma schreef de tekst voor een rap, die Stijn Schootstra zong op muziek van Joost Smit. Douma maakte ook haar eerste animatie (boven). Jojanneke Taconis zingt *Stilleven met een appel*. Ze begeleidt zichzelf op gitaar.

tereen online gezet. Daar is bewust voor gekozen, zegt de regisseur. „We willen kijkers niet ineens overspoelen met informatie. Je moet er ook een beetje over na kunnen denken.”

In Drachten hebben ze het anders aangepakt. Groot Haar en haar jongeren verdiepten zich ook in wat er tijdens de Tweede Wereldoorlog in Nederlands-Indië gebeurde. „We worden er niet in onderwezen. Ik wist heel weinig van wat daar is gebeurd”, zegt Groot Haar. Na 1950

kwamen er bijvoorbeeld rond Drachten veel Molukse gezinnen terecht.

De elf jongeren hebben gesprekken gevoerd met acht ouderen en zijn op basis daarvan een ‘Pakketje uit de oorlog’ gaan samenstellen. Het pakketje bestaat uit acht enveloppen. Iedere envelop is gevuld met voorwerpen, gedichten en opdrachten en verwijst naar een website waar het digitale

Lily Bagramyan (links) en Irma van Wieren vullen in de foyer van De Lawei in Drachten de 'Pakketjes uit de oorlog'. FOTO JILMER POSTMA

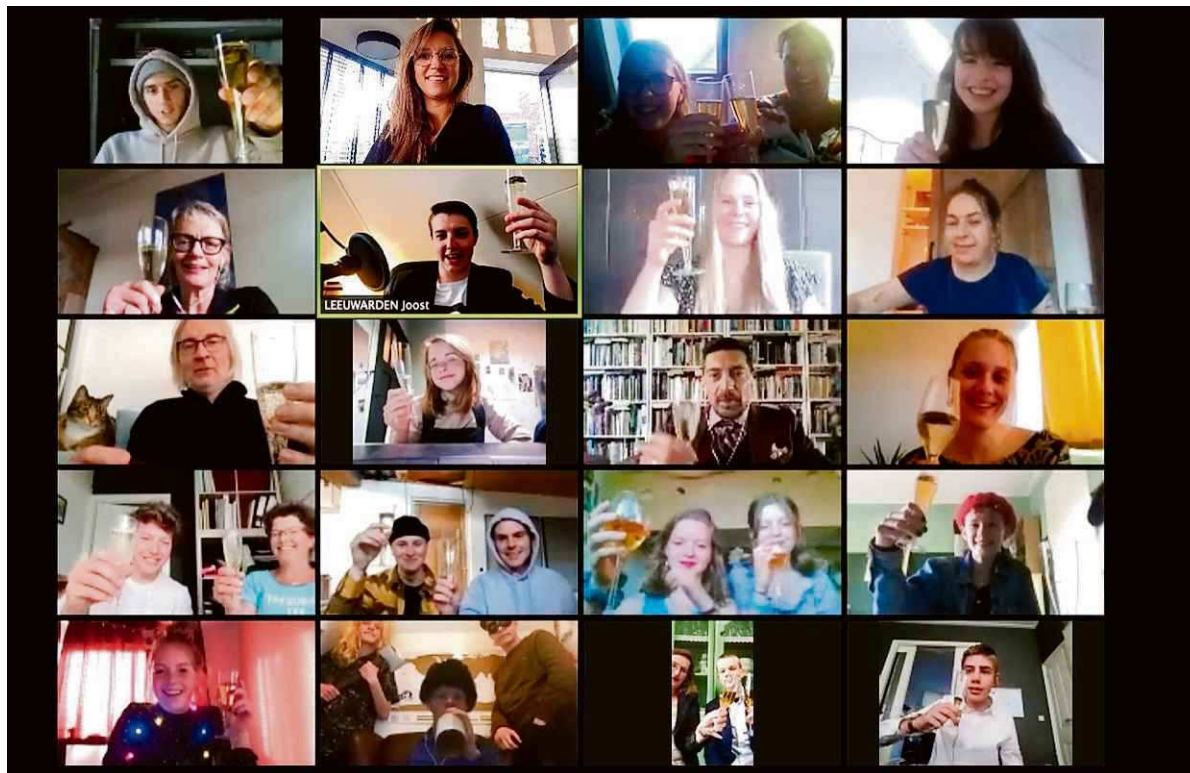
deel van de envelop te beluisteren is. Iedere envelop is gebaseerd op een van de ontmoetingen tussen de jongeren en ouderen.

Zo hebben Irma van Wieren (16) en Lily Bagramyan (13) samen Jeanne van der Vlucht uit Drachten geïnterviewd. „Dat ging via beeldbellen. We hebben wel een uur gesproken”, zeggen ze. De 77-jarige Van der Vlucht is in Indonesië geboren in een jappenkamp, vertelt ze. Haar ouders waren naar Indië gegaan omdat het crisis was in de jaren dertig. Haar vader was schoolmeester en kon op Noord-Sumatra in Brastagi aan de slag op de school van een plantage. Het gezin woonde er op het terrein. Haar moeder was in verwachting van Jeanne toen de Japanners in 1942 binnenvielen.

Het gezin werd uit elkaar gehaald, vertelt Van der Vlucht. Haar vader moest naar de Birma spoorlijn, hij heeft in Thailand in 23 kampen gezeten. Jeanne zwangere moeder mocht samen met haar dochttertje eerst op de plantage blijven wonen. Daar beviel ze ook van Jeanne. „Er was plek voor 100 mensen, maar er bivakkeerden op een gegeven moment 1700 vrouwen en kinderen.”

Tegen het einde van de oorlog – op 14 juli 1945 – belandde de moeder met haar twee kleine kinderen na een barre tocht van zo'n 25 uur in een ander kamp. Ver weggestopt van de bewoonde wereld. Daar hebben ze na bevrijding op 17 augustus nog moeten wonen tot november. Ze werden naar Medan gebracht. „En diezelfde Jappen die ons bewaakten, waren nu onze beschermers.”

Jeanne was een peuter en weet niet

Tijdens een Zoomsessie werd er donderdag met (kinder)champagne geïnterviewd op de mooie producties die Meeuw maakte.

veel meer van die tijd. Een paar dingen zijn haar wel bijgebleven. „Er was een Japanner in het kamp die de hongerige kinderen wel eens pinda's gaf.” En dat ze na de bevrijding de man niet herkende die op 26 december 1946 bij de voordeur in Medan stond. Het was haar vader. Ze hadden alleen een pasfoto van hem. „De details zal ik je besparen wat hij allemaal heeft beleefd, maar hij heeft het overleefd door raten te eten. Ook wij waren er slecht aan toe.” Jeanne heeft bijvoorbeeld malaria en dysenterie gehad en tenauwernood een hersenvliesontste-

'In iedere oorlog zijn ook goede mensen, ook al is het de vijand'

king overleefd. Medio 1946 keerde het gezin met een Japanse vrachtboot terug naar Nederland. Dat Van der Vlucht – ze werd later schooljuf – zo nauwgezet kan vertellen wat haar fa-

milie destijds heeft meegemaakt, komt doordat haar vader verslagen en tekeningen maakte. Het is een aangrijpend verhaal, vinden Irma en Lily. „We wisten niet dat het in die kampen in die tijd ook zo erg was. Je hoort er eigenlijk nooit iets over.”

Ze hebben meerdere verhalen van Van der Vlucht in elkaar vervlochten en er een dagboekfragment van gemaakt. „Die theatrale vrijheid hebben we genomen”, zegt Irma. Het meest aangrijpende vinden ze dat Jeanne haar vader niet herkende. En het verhaal over de pinda's. „Die Japanner was een vijand, maar zij vond hem

toch oké, omdat hij die hongerige kinderen iets gaf”, zegt Lily. „In iedere oorlog zijn ook goede mensen, ook al is het de vijand”, meent Van der Vlucht.

Hoewel alle jongeren tevreden zijn over het resultaat, missen ze toch elkaar en het applaus. Vooral tijdens de laatste week voor de voorstelling wordt er normaal gesproken iedere dag gerepeteerd. „En nu is het al klaar. Maar ik vind wel dat we ondanks alles er iets moois van hebben gemaakt”, zegt Lily tevreden. „Het proces was heel leerzaam. Blij dat we het hebben gedaan”, voegt Irma eraan toe.

Meeuw heeft een vorm van interactie tussen spelers en publiek bedacht. Op 4 mei is er de 'digitale foyer'. Via Facebook en Instagram is er een online livestream waar makers en gasten met elkaar in gesprek gaan. Vragen kunnen via de chat worden gesteld. Scheldwacht: „Zo is er toch nog iets van interactie tussen spelers en publiek.”

De 'Pakketjes uit de oorlog' kunnen vandaag nog worden besteld via theaternadedam@lawei.nl en op 4 mei tussen 10.00 en 14.00 uur worden afgehaald bij De Lawei.

Vanaf vanmiddag 16.00 uur zet Meeuw tot en met 4 mei dagelijks drie filmpjes online op meeuw-jts.nl. Via dit adres gaat op 4 mei om 20.15 uur ook de digitale foyer open.

Alle projecten van Theater na de Dam staan op www.theaternadedam.nl. Via dat adres is ook de link te vinden naar de gratis podcast Try Freedom die de jongerenclub Try This van Tryater in samenwerking met het Fries Museum maakte.